

חלום בדמי כבוד – תקציר

"אלף תשע מאות שמונים וחמש. ארבעים אלף רגל מעל ים סוף משיגים מרחב געגועים נרחב ומקצרים ציר זמן ערגה ארוך. שבעים יהודים כהי עור וכוהן אחד, באנו וקרבתנו למחוז חפצנו" – כך נפתח הסיפור. ציון השנה המדויקת בפתח הסיפור וזיהוי המיקום (מעל ים סוף) מרמז שלפנינו סיפור שקשה לנתק אותו מהאירוע ההיסטורי שהוא מתעד ומעצב אותו **עיצוב ספרותי**. זהו סיפור על קשיי הגירה, על חבלי קליטה, ועל מפגש תרבויות בעייתי, קשיי הסתגלות ובעיות תקשורת והבנה של קודמים תרבותיים וחברתיים.

האירוע ההיסטורי המתועד בסיפור הוא "**מבצע משה**". המסע מאתיופיה לסודאן היה רגלי ורצוף מכשולים ותלאות. לבסוף, חלקם נכלאו וחולצו משם על-ידי חיל האוויר הישראלי במבצע סודי. שם המבצע הוא על שמו של משה רבנו שעל-פי האמונה הוציא את בני ישראל ממצרים בהליכה רגלית במדבר. במבצע משה הועלו לישראל כ-8000 יהודים.

עלילת הסיפור –

שני גיבורי הסיפור הם המנהיג הרוחני של העדה, הכוהן איוב בטיבבו ושל המקורבת אליו, אמאוייש מנשה. פרוש שמה אמאוייש הוא "בת שיחי" – מישהי שחולקים עמה סוד, חושפים בפניה את צפונות הלב.

הסופר מדלג על נסיבות עלייתם לארץ, ואנו פוגשים אותם כבר במטוס החג מעל ירושלים ולאחר מכן נוחת בנתב"ג.

נקודת התצפית בסיפור המסופר בגוף ראשון היא של אמאוייש שצופה במתרחש בעין מפוכחת, ביקורתית, מבט שיוצר "**הזרה**". זווית הראייה הבלתי צפויה גורמת לקורא לראות דברים מוכרים באור אחר, בעיניים זרות.

התיאור המשעשע עומד בניגוד למציאות הקרה וחסרת האינטימיות. הביקורת מרוככת ע"י יסודות הומוריסטיים. **במקום יחס מבין, לא מתנשא, תוך התחשבות בערכי הכבוד, הענווה, ההקשבה, הציות לסמכות הרוחנית בעולמם של העולים – תהליך הקליטה מתאפיין בהתייחסות מנוכרת וטכנית.**

איוב בטיבבו ואמאוייש מנהלים ביניהם דיאלוג המגיב לאירועים. לשני גיבורי הסיפור ולכל בני הקהילה משותפת ההתרגשות העזה להגשים חלום עתיק, להפוך את "**בשנה הבאה בירושלים**" למציאות ניסית שלא תיאמן. אמאוייש, לאורך הסיפור, מתאפיינת בכבוד שהיא רוחשת לאיוב בטיבבו, אותו היא מכנה "אב נפשי". יחד עם זאת, קיים ביניהם הבדל באופן שבו הם מתייחסים למציאות. הסיפור כולו רצוף שתי רמות של התבוננות המתקיימות זו לצד זו: האחת היא המשכה של האוטופיה שרקמו יהודי אתיופיה; השנייה היא התבוננות מפוכחת וביקורתית אפילו על המציאות הרחוקה מאוד ממה שדימו לעצמם. הכוהן מלא חלומות ותקוות, ומסרב להיפרד מהם גם כשהמציאות סותרת אותם; ואילו הדוברת מפוכחת, מביטה בארץ החדשה ובאנשיה ומצביעה על הפגמים שבהם.

לסוכנת הקליטה הצעירה היא מסבירה שעליה להקדים את תוארו של בטיבבו – "כהן", לשמו. במהלך הסיפור, אמאוייש באבחנותיה המדויקות והנוקבות. ברכבת היא והכוהן מנסים לחפש מושב רם שיציית ל-"צו הנצחי" והדרת פני זקן" ולא מוצאים, מה שלוכד

את תשומת ליבה של אמאויש היא העובדה שהכסאות ברכבת כולם זהים בגודלם, בצורתם, בצבעם וביתר מאפייניהם.

בסיום הסיפור מתואר אירוע אחרון שמקורו בפער ובאי ההבנה במפגש הבעייתי בין התרבויות, המעורר תחושת עלבון - בהשתכנות העולים במרכז הקליטה, שבעיניה של אמאויש הוא "בן מאה קומות", הקצו לקשישי העדה את הקומה התחתונה.

שם הסיפור ומשפט הסיום

מהו "חלום בדמי כבוד"? **בתמונת הסיום של הסיפור**, ניגשת אמאויש לחלון: ואומרת: "בטיבבו, הגשמו חלום", (שימו לב שהפעם היא נוקבת בשמו בלי תוארי הכבוד) והכהן נאנח אנחה כבדה ואמר: "הגשמו חלום בדמי כבוד".

המילה "דמי" היא צורת הנסמך של המילה "דמים" (כספים) מחיר, לרוב בסמיכות, כמו 'דמי נסיעה', 'דמי כיס', 'דמי חנוכה' ועוד. והכוונה, **הגשמת החלום היא במחיר אובדן הכבוד**.

הדמים מצביעים גם על הפער בין החלום האוטופי (הגיעו, כביכול, ל"ירושלים של זהב") לבין המציאות המדממת.

אולי נרמזת גם המילה "דממה" - דומיה ושתיקה, נדרש מבני העדה לאבד את קולם הייחודי, להשתיק את החלום ולמחוק את שמם, תואריהם וזהותם. מוטיב הדמים, על מגוון משמעויותיו מסמן, אם כך, את האכזבה הגדולה והמשמעותית ביותר.

"היקיצה היא קץ החלום. אף שבמעבר מחלום להכרה מאכלת חלודה אוכלת חבלי לידה רגישים וכואבים מכל, טובה שבעתים התפכחות מאשליה מאשר חלום אוטופי".

האם הדברים האחרונים הם דבריה של אמאויש? האם הם משקפים גם את קולו של המחבר, "הסופר המובלע", ושל איוב בטיבבו עצמו שבמהלך כל המסע הזה אומר דברים מפייסים? הגיעה העת להתפכחות מאשליה, קץ החלום, פיוס כואב עם המציאות.

בסיפור קיימים -

1. האנשה – האנשה הרכבת והדלת המאיימת לרסק את עצמותיה ולבלוע אותה כסמל לחשש מהיבלעות העדה האתיופית בחברה הישראלית.
2. מוטיבים הכסאות –
 - a. מחסור בכסא גבוה דיו גם באולם הנוחתים בנתב"ג וגם ברכבת. הכסא הגבוה המעיד על מעמדו של זקן העדה.
 - b. התמוטטות כסאות שהושחלו זה בזה מסמל את נפילת הכהן ממרומי מעמדו.